

Усі ці вправи ми проводили без попередньої підготовки та з попередньою підготовкою на більш складному репертуарі.

Отже, запропонована методика складалася з педагогічних умов, що впроваджувалися поетапно. В межах методики до кожного етапу було розроблено спеціальні завдання. Ефективність запропонованих методів, умов та етапною логікою їх застосування доведено експериментально.

Література

1. **Бернстайн С.** 20 уроков клавиатурной хореографии [Ноты]: для фортепиано / Сеймур Бернстайн. - СПб. : Композитор, 2003. — 152 с.
2. **Ван Бин.** Самостоятельная работа над исполнительской техникой: Учебная программа и методические рекомендации спецкурса – практикума / Ван Бин. — Одеса : ПНПУ ім. К.Д.Ушинського. — 2010. — 34 с.
3. **Галушка В.Н.** Современные подходы к формированию музыкально -исполнительской техники в процессе обучения: [Электронный ресурс]: На материале учебной работы в фортепианном классе музыкального вуза : дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.02 «Теория и методика обучения и воспитания (музыка) / Вадим Николаевич Галушка. — М.: РГБ, 2006. — (Из фондов Российской Государственной Библиотеки). — 154 с.

УДК 378.016:78+78.01

Цюй Сяо Юй

АНАЛІЗ ГОТОВНОСТІ ДО САМОУДОСКОНАЛЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ В ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

Самоусовершенствование личности зависит от ее мотивации к готовности осуществлять необходимые действия, направленные на достижение эффективного результата. Организация его непосредственно зависит от анализа предыдущего опыта и готовности личности к самоусовершенствованию.

Ключевые слова: самоусовершенствование, анализ готовности.

Дослідження проблеми самоудосконалення вчителів музичного мистецтва потребує ретельного вивчення стану готовності студентів до цієї складної діяльності, яка пов'язана із усвідомленням ними необхідності постійного набуття нових знань, умінь та навичок, підвищення власної фахової досконалості майбутньої викладацької діяльності. Реалізація такої дослідницької програми вимагала аналізу стану обраної проблеми. Для отримання результативних даних, вірогідності висновків було вирішено застосувати такі форми експериментального дослідження як анкетування та усне опитування студентів різних освітніх установ музично-педагогічного спрямування.

Для з'ясування основних методичних прийомів аналізу стану вокальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва було вивчено та узагальнено результати досліджень таких авторів : Хай Лінь (2007 р.), О. М. Прядко (2009 р.), О. В. Матвеева (2010 р.), Л. М. Гавриленко (2010 р.), Цзінь Нань (2009 р.) та ін.

Стан вивчення проблеми самоудосконалення було висвітлено у дослідженнях Н. А. Сегеди (2002 р.), К. В. Завалко (2005 р.), А. В. Маричевої (2005 р.), Н. О. Млиницької (2007 р.), А. В. Зайцевої (2007 р.), Л. О. Тоцької (2010) та ін. Аналіз цих робіт дав можливість усвідомити, що процес самоудосконалення – дуже складний та багатокомпонентний і тижий, що залежить переважно від самої особи, яка поставила перед собою цю мету.

Розпочинаючи аналіз самоудосконалення майбутніх учителів музичного мистецтва, ми спирались на усвідомлення теоретичної сутності цього складного поняття, його психологічної глибини. Було взято до уваги, що самоудосконалення – це, перш за все, свідомо та систематична робота людини над собою з метою удосконалення тих понять та умінь, які були набуті нею раніше. Також маються на увазі ті якості особистості, які були сформовані раніше у попередньому досвіді. Головною рушійною ідеєю процесу

самоудосконалення майбутнього вчителя було обрано те, що він керований самою особистістю у її суб'єктивних цілях та відбувається в інтересах самої особи, яка удосконалюється [4]. Це спонукає до педагогічної розробки усвідомлених власних дій особи, можливості залучення педагогічного впливу з боку наставників, а також робить цей процес необхідним в умовах педагогічного навчання, оскільки його неперервність надає йому можливості перспективного розвитку.

Враховуючи ідеї східної філософії можна припустити, що та людина, яка вмотивована лише на отримання матеріального здобутку, має низьку самооцінку. Той, хто мотивує власні дії на впевненість у собі в сучасних умовах розвитку людства, необхідність адаптуватись у складному суспільному житті, буде продовжувати вчитись і постійно самоудосконалюватись [3].

Мета роботи – проаналізувати зміст мотивації до самовдосконалення. Для здійснення мети було поставлене завдання : з'ясувати шляхи попереднього розвитку студентів та міру їх готовності до самовдосконалення.

Для з'ясування готовності майбутніх вчителів до самоудосконалення було проведено діагностику серед студентів педагогічних ВОЗ. У педагогічному експерименті взяли участь 58 студентів педагогічних ВОЗ Києва, Одеси, Умані та Ялти (серед китайських студентів). Для проведення першого етапу експерименту запропонована спеціальна анкета. Її зміст було спрямовано на з'ясування таких основних положень: а) мотивація щодо самоудосконалення, об'єм та якість наявного досвіду студентів з вокальної підготовки; б) освітні можливості студентів в умовах навчання у вищій педагогічній школі; в) умови та засоби набуття освітнього та фахового ефекту від самоудосконалення; г) рівень психолого-педагогічних знань. Ці комплекси питань дали можливість проаналізувати мотивацію майбутніх вчителів щодо самостійного навчання, напрямки можливого отримання музичної освіти засобом самостійного засвоєння та зорієнтуватись у найбільш перспективних шляхах самоудосконалення студентів у процесі вокальної підготовки.

Усне опитування було запропоновано під час зустрічей із студентами вищих навчальних закладів перед засіданнями на науково-практичних конференціях та у особистому цілеспрямованому спілкуванні. Результати цих бесід доповнили та уточнили отримані анкетні дані.

Так, на перший блок питань анкети про необхідність подальшого самоудосконалення більше половини респондентів відповіли, що вони хочуть покращити свою фахову майстерність та усвідомлюють необхідність подальшого власного перспективного зростання (36 осіб, 62 % від загальної кількості анкетованих).

Було з'ясовано, які саме уміння можна, на їх думку, розвивати самостійно. Більшість респондентів відповіла, що безпосередня участь у співацькій практиці надає більше всього можливостей здобувати необхідні практичні навички. Вони вважають, що власна участь у хорі, ансамблевому співі або сольному виконанні вокальних творів може позитивно сприяти на перспективний розвиток вокальної майстерності. Менша частина опитуваних вважає, що можна розвивати свої вокальні здібності за допомогою вивчення відповідної науково-методичної літератури, аутотренінгу, прослуховуванню великої кількості аудіо- та відеозаписів інших вокалістів.

У цьому блоці питань було виявлено також, якій музичній діяльності (гра на музичних інструментах, оволодіння музично-теоретичними знаннями тощо), на думку респондентів, можливо навчитись самостійно. З відповідей анкети ми дізнались, що можна самостійно отримати знання із музичної грамоти, теорії постановки голосу. Це безпосередньо дасть можливість майбутнім вчителям музики удосконалювати свою вокальну майстерність. 30 % респондентів вирішили, що опанування будь-якого музичного інструменту може посприяти розвитку вокальних умінь. Граючи на музичному інструменті, співаючи під власний акомпанемент, майбутній учитель буде мати більше співацької практики, зможе брати участь у різних формах виконавської діяльності самостійно, частіше та незалежно від інших музикантів співати перед слухацькою аудиторією.

У другому блоці питань для з'ясування умов самоудосконалення, беручи до уваги такі з них як: «повна самостійність», «під контролем викладача», «колективне спілкування» із однокурсниками, «слухання відповідної роботи майстра» та «у процесі передачі власного досвіду іншим», було запропоновано респондентам визначитись, які саме умови найкраще підходять до їх досвіду, найповніше відбивають саме їхню можливість успішно здійснювати самоудосконалення. У результаті аналізу отриманих відповідей було з'ясовано, що 50 % студентів вважають можливим майже самостійно удосконалюватися за деякою допомогою викладачів, 30 % – у колективному спілкуванні із своїми однолітками, 15 % респондентів вирішили, що їм необхідно більше слухати роботу майстрів для поширення власного методичного досвіду, 5 % осіб (за сумою відповідей) вирішили, що їм краще самоудосконалюватися без будь-якої допомоги та у процесі навчання різних вокальних умінь і навичок. З цього стає зрозумілим, що загалом 65 % респондентів потребують безпосередньої або опосередкованої педагогічної допомоги. Це наштовхує на думку про доцільність включення у методику застосування різних засобів та форм педагогічного впливу щодо самовдосконалення майбутніх учителів музичного мистецтва.

Особливу увагу в наступному блоці було приділено з'ясуванню тих напрямків музичної освіти, які респонденти вважають необхідними та можливими для свого розвитку. Серед них були названі навчання грі на музичному інструменті та уміння акомпанувати собі та іншим вокалістам (разом 68 %), вивчення музичної літератури, за допомогою якої можна дізнаватись про історію музичного мистецтва, виникнення та розвиток вокальної творчості та виконавства (20 %), інші. Дивною була відповідь тих майбутніх вчителів, яких нічого (окрім, мабуть, вокалу) не приваблює у музичній освіті (7 % опитуваних). Також виокремилась група осіб, які вважають, що треба доповнювати свої знання та уміння всіма можливими способами, збагачувати свою культуру з різних галузей музичної освіти (7 %).

Для створення власної методики самоудосконалення нам вважалося необхідним з'ясувати, якими способами, на думку опитуваних, краще отримувати нові знання та уміння самостійно. Аналіз відповідей показав, що для отримання теоретичних понять, глибоких знань більшість осіб (85 %) вважає за необхідне працювати з педагогом. Лише у діалозі з педагогом освітня діяльність здійснюється успішніше для майбутнього вчителя музики.

Отримання практичних умінь, як вважає переважна більшість осіб, теж відбувається ефективніше у безпосередньому спілкуванні з педагогом.

З цього можна зробити висновок, що освітня взаємодія із педагогом має рацію у обох випадках: для отримання теоретичних знань та одержання необхідних практичних фахових умінь і навичок.

У блоці питань, відповіді на які виявляють найбільш легкі для виконання кожним студентом вокальні уміння та прийоми співу, респонденти вважають для себе агресивний панк, рок та інші засоби співу, які не потребують необхідної фахової підготовки. До того ж, окремо треба відзначити: опитувані вважають, що легше співати solo, набагато менше (осіб) обрали відповідь про спів у ансамблі або хорі. Є деякий процент респондентів, які вважають, що їм самим не вдається нічого добитись самостійно, вони навіть не хочуть пробувати вчитись співати самостійно.

На з'ясування рівня психолого-педагогічної освіти у комплексі знань майбутнього вчителя музики та його аналіз були спрямовані питання, за допомогою яких можна зрозуміти, яких ще знань або умінь не вистачає їм для успішного проведення уроків у школі. Виявилось, що не вистачає знань з психології, особливо причин та змісту різних видів поведінки підлітків, а також знань та умінь з педагогічної практики. 90 % респондентів розуміють, що недостатньо добре володіти музичним інструментом або голосом. Можна бути впевненим на уроці музики лише за умов добрих знань з психології та педагогіки. Лише 10 % майбутніх учителів музики думають, що достатньо бути успішним музикантом і уроки можуть проходити на належному освітньому рівні. Знання з педагогіки (виходячи із відповідей на питання анкети) допомагають по двох напрямках. По-перше, вони забезпечують грамотну і впевнену поведінку учителя на уроці, а по-друге, сприяють умінню викладати спеціальну музичну дисципліну, етично поводити себе на уроці з музичного

мистецтва та навіть впевненіше почуватися у освітніх взаєминах із власним педагогом з вокалу.

Розвиваючи цей блок питань, було необхідно з'ясувати, що саме у самостійній діяльності не вдається самому студенту добитися без допомоги педагога. Відповіді були такі. Найголовніше, що заважає навчанню співу без педагога, є недостатнє володіння методикою навчання. У кожного педагога є власні цікаві прийоми навчання, напрацювання протягом великого часу (якщо цей педагог досвідчений), досвід роботи не лише як педагога, а й як виконавця. Майбутні учителі переконані, що робота з педагогом необхідна тому, що він послідовно дотримується певної методики навчання, яка вже випробувана часом. До того ж, крім теоретичних та методичних вказівок, які він надає на кожному занятті, ще й практично показує, як це треба зробити, зразу може перевірити на занятті правильність виконання окремих прийомів, вправ тощо та добитись бажаного рівня їх засвоєння та самостійного виконання.

Тому самоудосконалення, яке позбавлене таких особливостей навчання, може призвести до цілої низки помилок, виправляти які буде незручно. Такої думки дотримувалась більшість респондентів. Цікаво, що порівнюючи навчання вокалу із навчанням гри на музичному інструменті, наші респонденти вважають, що і володінню будь-яким інструментом теж треба навчатися із педагогом. І причини виставляються такі ж самі : з «педагогом навчатись краще, тому що це відбувається за допомогою певної методики». Більше того, є студенти, які вважають, що навчитись якісно грати на музичному інструменті самостійно взагалі неможливо (35 %). Декілька (3 %) опитуваних вважають, що в музиці неможливо навчитись без педагога будь-чого, а інші вважають, що можна навчатись без педагога лише читати ноти з листа. 2 % осіб зовсім не визначились із відповідями на ці питання.

Таким чином, підсумовуючи відмітимо, що часто респонденти не розрізняють сутність схожих, але не однозначних понять, а саме: самостійну роботу, під час якої можна відпрацювати необхідні навички та уміння, та окрему діяльність щодо розвитку потенціалу кожної особистості, який передбачає необхідну мотивацію до самоудосконалення, зацікавленість у самонавчанні, опануванні умінь професійно виконувати свою роботу, постійно удосконалювати її результативність у майбутній фаховій діяльності. Це і стане предметом подальшого дослідження та розробки відповідної методичної підтримки.

Література

1. *Чжан Чжен Кай*. Теории обучения вокальной музыке / Чжен Кай Чжан. – Шан хай : Шанхайское издательство, 2002. – 171 с.
2. *Пен Сяо Лин*. Основные теории вокальной музыки / Лин Пен Сяо. – Сон Цин: Сонцинское издательство, 2001. – 175 с.
3. *Гуо Хен Цей*. Молодежь. Психическое самосовершенствование / Цей Гуо Хен. – С. : Психология, 2000. – 449 с.
4. *Педагогика* : Большая современная энциклопедия / Сост. Е.С. Рапацевич. – Мн. : «Соврем. слово», 2005. – 720. – С. 510 – 516.

УДК 378.091.12.011.3-051:78

Горбенко О.Б.

МУЗИЧНО-ВИКОНАВСЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ В СТРУКТУРІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

В статтє раскрывається сущность и специфика музыкально-исполнительской компетентности будущего учителя музыки, определяются и характеризуются основные структурные компоненты данного феномена. Музыкально-исполнительская компетентность будущих учителей музыки в структуре профессиональной подготовки определяется как основная..